

Souvenirs van reizen in verre tijden

ROBERT SCHREUDER

Florence, Rome, Venetië en Napels. Ooit was een reis langs deze plaatsen verplicht voor rijke jongelingen, die na zo'n 'Grand Tour' thuishkwamen met een schat aan tastbare herinneringen. Antiquair Robert Schreuder verzamelt deze souvenirs *avant la lettre*.

Na de drukte van de Amsterdamse Ceintuurbaan is het huis van Robert Schreuder, antiquair in Grand Tour-objecten, ineens een verrassende oase van rust. Aan de achterzijde van het pand strekt zich vanaf de veranda een romantische stadstuin met meanderende grindpaadjes uit. Midden op de zonnig gedekte tafel prijkt een oude doos met zes verschillende lagen. Een dactyliotheek, verklaart Schreuder terwijl hij de verschillende plateaus uitstalt. De verzameling gipsafdrukken van gegraveerde stenen in ovale en ronde miniaturen vormt een prachtige weergave van de Romeinse kunstwerken die tijdens een Grand Tour werden bezocht. Het was een populair aandenken. Precies zo'n object, gevonden in Frankrijk, vormde het begin van Schreuders telkens wisselende collectie van reissouvenirs.

Bloed van Januarius

Schreuder heeft rechten gestudeerd en was aanvankelijk werkzaam als jurist; tijdens een studiejaar in Bologna was zijn passie voor antiek boven komen drijven. Schreuder: 'Ik ben opgegroeid met antiek. Mijn moeder had een kapsalon en handelde daarnaast in antiek. Ik mocht vaak met haar mee op zoek naar mooie stukken.' Hij besloot zijn werk als jurist twee dagen per week voort te blijven zetten en daarnaast te handelen in antiek. 'Maar', zegt Schreuder, 'ik wilde iets kiezen dat mijn passie voor Italië, geschiedenis en reizen combineert en zowel bij mij als bij anderen iets losmaakt.'

Met de klok mee
Laat-18de-eeuwse
secretaire met daarop
buste van Napoleon.
Albasten beeld van
Damosseno door
Canova. Vroeg-19de-
eeuwse leren schrijfmap
en gipsen medaille
van de campagne-arts
van Napoleon. **Vorige**
pagina Gravure uit
Pompeii uit 1796. Op de
voorgond: souvenirs en
kunstschatten uit Rome,
waar onder de beroemde
zuil van Trajanus.

Het werd de Grand Tour, de reis die jonge, rijke adellijke mannen, uit met name Engeland en Noord-Europa, in de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw maakten als afsluiting van hun vormingsproces. (Eind negentiende eeuw waagden zich ook steeds meer vrouwen aan de grote reis. Maar dat was volgens Schreuder, meer een vorm van ontsnapping aan het Victoriaanse keurslijf.) De achttienjarige jongelingen trokken, vaak vergezeld van een leermeester, voor een half jaar tot soms zelfs zo'n twee jaar door Italië en Frankrijk. De reis vond plaats in etappes. Eerst naar Parijs, daarna de Alpen over, en dan langs de *musts* van de Grand Tour: Florence, Venetië, Rome en Napels. Eenvoudig was zo'n trip overigens niet te plannen. Schreuder: 'In Frankrijk moest de keuze gemaakt worden om over zee naar Italië te reizen (waar een confrontatie met piraten altijd op de loer lag, red.) of om via de Alpen te gaan. Dat laatste was alleen te doen met muilezels en onder de juiste weersomstandigheden.' Waren piraten en natuur getrotseerd, dan bepaalde vervolgens de evenementenkalender de verdere reis. 'Venetië bijvoorbeeld', vertelt Schreuder, 'diende bezocht te worden rond het carnaval, gevolgd door een verblijf in de villa's van de Veneto om de fraaie architectuur te bewonderen en eventueel later in het vaderland zelfs te imiteren. Rome was juist interessant rond de katholieke paasfestiviteiten. En in Napels moest de ceremonie rond de ampul met het gestolde bloed van de patroonheilige Januarius aanschouwd worden.' De reizigers legden per dag niet meer dan zo'n dertig tot

veertig kilometer af. Het Grand Tour-lijstje fatsoenlijk afwerken, kon zo dan ook makkelijk maanden, zo niet jaren, in beslag nemen. Op de tafel in de tuin plaatst Robert Schreuder een marmeren inktpot, met twee inkthouders en twee koperen pennenhouders. Het deksel is voorzien van vier gouaches met uitzichten van Napels met bovenop een losbarstende Vesuvius. Het souvenir wordt compleet gemaakt door drie cameeën, gefabriceerd uit lavasteen. 'William Hamilton,' vertelt Schreuder, 'was halverwege de achttiende eeuw de Britse ambassadeur aan het hof van Napels. Hamilton was gefascineerd door het natuurfenomeen Vesuvius en vroeg kunstenaars illustraties en vergezichten te maken van de vulkaan en de omgeving rond Napels. Deze gouaches waren zeer in trek bij Grand Tour-reizigers en belandden ook in het klein op deze inktpot.'

Afgeleiden van kunst

De inktpot verdwijnt en een stoere vuistvechter verschijnt. Het is een kleine versie van het beeld Damosseno dat Antonio Canova begin negentiende eeuw maakte in opdracht van paus Pius VII. 'Souvenirs', zo legt Schreuder uit, 'waren in die tijd vaak afgeleiden van in opdracht en door kunstenaars gemaakte kunstwerken, zoals grafmonumenten. Ze belandden vervolgens in de mooiste huizen van Europa. Je moet bovendien bedenken dat als Venetië in die tijd door dertig toeristen per maand werd bezocht, dat al veel was. Het heeft totaal niets te maken met de massaindustrie van nu.'

Boven Dactylitheek, een verzameling gipsafdrukken in zes stapelbare dozen, afkomstig uit Rome, ca. 1830. **Rechts** Bronzen Hercules-beeldje naast een micromozaiëk van het Pantheon en een marmeren inktpot uit Napels.

Zowel de voor- als achterkamer van het huis staan vol antiek waarbij de Grand Tour-objecten de blikvangers vormen. Trots wijst Schreuder in de voorkamer op een schilderij van Clarkson Stanfield, een vergezicht bij Napels en Ischia. Het was voor hem en zijn partner de aanleiding voor een zoektocht naar het exacte standpunt. 'We zijn alles gaan inventariseren; de baai, het perspectief, de vulkanische grond in die omgeving, waar Hamilton in zijn boeken aan refereert.' En dit is precies wat hem zo fascineert. Zijn enthousiasme gaat verder dan alleen de objecten. Minstens even veel lol zit voor hem in alle research, snuffelen in boeken om objecten in hun juiste historische setting te plaatsen en, zoals in dit geval, speuren op de historische plek zelf naar meer clous. 'Daarom', zegt Schreuder,

'vind ik handelen in antiek nog leuker dan zelf verzamelen. Ik geniet van bepaalde aspecten van het handelen, zoals de bijzondere contacten die je in binnen- en buitenland opdoet. Maar ik vind het vooral geweldig om een verhaal te vinden en het vervolgens weer door te kunnen geven. En steeds meer mensen zijn op zoek naar een object met een verhaal.' Zoals de Grand Tour-objecten in de achttiende en negentiende eeuw dienden tot het ophalen van herinneringen, zo vervullen zij nu weer de vergelijkbare functie van conversatiestuk. En wanneer werd een Grand Tour als geslaagd beschouwd? 'Als', weet Schreuder, 'de heren niet al te veel tijd hadden doorgebracht in casino's en bordelen. Als ze bovendien een goed netwerk hadden opgebouwd en konden bogen op wezenlijke kennis van de kunsten en de klassieke oudheid. Wanneer ze in Parijs hun sociale vaardigheden hadden verfijnd of aan het hof van Turijn hadden leren scherpen. Kortom, als de jongemannen zich breed ontwikkeld hadden en rijp waren om een maatschappelijke positie te gaan bekleden met een verruimde blik op de wereld.' Dat laatste is volgens Schreuder niet veranderd. 'Of het nu om een jaar gaat of om een paar weken; van reizen leren mensen altijd.'

www.robertschreuder.nl

Op 4 & 5 en 11 & 12 juli zijn er open dagen bij Robert Schreuder.
Tijd: 11.00-19.00 uur. Adres: Ceintuurbaan 368, Amsterdam